

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unitatea

ABONAMENTUL

Pe un an 40 Lei

Pe 6 luni 20 Lei

Pe 3 luni 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Un glas din afară.

de Dionisiu Decei.

Preoțimea gr.-cat. română cu regret și compătimire frățască a fost până acum martoră în tăcere la agitațiile fără rost ale fraților gr.-orientali români din vechiul regat, dar mai ales la propaganda urtă de prozelitism, ce se desfășură la noi în Ardeal pe tema Concordatului, pe cale a se încheia între Statul român și sfântul Scaun al Romei...

De veacuri am luptat, umăr la umăr, ca frații, contra uneltirilor de desnaționalizare ale dușmanilor existenței noastre, ale Maghiarilor neîmpăcați în ura lor față de neamul nostru. La olaltă am scuturat jugul greu al străinului. Unirea unora dintre frați o consideram ca umilirea întregului neam și împreună plănuim ridicarea noastră. Am susținut în poporul nostru, ajutându-ne frățeste, naționalismul și credința și asta cu jertfe comune de sânge și avere — până la realizarea visului secular, comun ambelor noastre biserici.

Și ne întrebăm acum, că oare fost-am noi sinceri în acțiunile noastre comune, ori ba?

Dacă da, atunci fratele pentruce întoarce acum pumnalul veninos al dușmanului, smuls din mâna lui tirană cu ajutorul fratelui său dulce, în contra acestuia?

Pentruce nu vrea fratele să permită celui alt frate, ca în tignă și fericire să guste și el din bucuria zilelor, la cari au ajuns luptând și jertfind împreună? Pentruce vrea să se amestece acum în gospodăria fratelui său, pe care acesta bine și-a condus-o — dealungul secolilor și până astăzi, cu rezultate admirate de o întreagă lume cultă —, sprijinind spre înaintare și bine, în vremi de întunecare greu și de restriște, pe fratele său, care azi îl pismuește pentru jertfele de bun și primit prinos, înaintea Ceriului și pe pământ?

Pentruce voiește — acest frate —, să se atingă acum, după o învingere comună, de drepturile speciale, date, celui alt frate, de Dumnezeu, de drepturile sufletului lui, de cele mai scumpe averi ale noastre, ale greco-catolicilor români, de tezaurul credinței noastre, dovedită de atâta folos prin istoria alor 200 ani? De ce vrea să se amestece în autonomia noastră care razimă pe un trecut atât de luminos?

Până acum i-am convins și s'au convins ei singuri frații gr.-orientali, că aranjarea gospodăriei noastre e atât de escelentă, atât de solidă, încât roadele muncii noastre, framântate din aluatul cel mai curat al sufletului nostru românesc, după cum în trecut au fost folositoare unui neam întreg, tot așa vor fi și în viitor, în vremile schimbate mai spre bine, căci libertatea câștigată ne deschide un nou și admirabil teren de muncă spre consolidarea scumpei noastre patrii.

Dacă însă n'ar fi fost sinceri, frații, în acțiunile trecutului comun, îndeplinite alături

de noi, pentru apărarea neamului nostru, atunci îi îndrumăm la istorioara biblică de adânc înțeles, a lui Abel și Cain.

Noi de drepturile lor, de a-și jertfi credința pe altarele ce și-le-au ales nu ne-am atins, căci noi ne avem altarul nostru: unul adevărat și sfânt, în biserică zidită pe stâncă sf. Petru de Insuș Mântuitorul lumii.

Noi vom apăra această credință până la ultima răsuflare. Avem și noi măcar dreptul de apărare justă! Și permiteți-ne fraților, a declara hotărât tuturor acelorora, cari ne chiamă cu glas de sirenă, ca să ne rupem de apus, de leagănul credinței și al neamului nostru, că aceasta noi nu o vom face odată cu capul.

Vom ști să fim martiri, dar pecețile sfinte ale actului măreț și de o însemnătate atât de vitală pentru poporul nostru noi nu le vom rupe nici odată, nu vom comite acest sacrilej. Nu ne vom frânge jurământul, la care voi ne îndemnați acum, nu pentru întâiadată, ci bazați pe drepturile de sub aceste sfinte peceți, asigurate din nou — pentru noi — de către un neam întreg și pentru un neam întreg în momentul dumnezeesc și de-a pururea istoric din ziua de 1 Decembrie 1918, noi autonomi, cu gospodăria noastră a parte vrem să rămânem în drepturi egale cu voi și cu celelalte confesiuni, în legătură nefrântă pe veci cu Roma și cu capul bisericii universale, locșitorul lui Hristos pe pământ, conducându-ne în cele ale convingerii noastre religioase noi singuri, acum și întotdeauna!

Concordatul — care nu e numai în interesul nostru, ci și al întreg neamului românesc, în interesul Statului român, al patriei noastre scumpe, dorind îl dorim și cerem încheierea lui cât mai grabnică, iar... apostolilor ademenitori cu glas de cucuvaie le strigăm — precum le-am strigat totdeauna, în momente grele de ispite, când să apropiau de noi —: *Slăbiți-ne, Vă rugăm, cu apostolia voastră, pentru care nu dela Domnul Hristos aveți misiune!*

Scrisoarea unui laic.

Sub titlul „Isus Hristos...” un intelectual laic ne trimite o scrisoare foarte mișcătoare, căreia îi facem loc cu multă plăcere, având perfect aceleși convingeri în ce privește chestiunea atinsă. Ea poate servi ca un memento bisericilor noastre: să se pună pe lucru până nu este încă prea târziu.

Aceste șire cuprind mărturisirea inimei mele, mărturisirea sinceră și adevărată. Suntem în timpul Paștilor, ziua învierii și a sfințirii tuturor creștinilor adevărați. Sufletele lor renasc înflorite ca vlăstarele cireșilor în floare și faptele lor sunt pline de mireasmă nouă, ca mirosul pământului virgin pe care cad razele primăverii.

Am fost ieri la biserică și un șir nesfârșit de buni creștini, cucernici se apropiau de po-tirul Domnului. Sguduit de o tresărire sfântă

de pe vremuri, îi priveam cum se întorceau împăcați și senini. Aș fi voit să mă pot amesteca și eu printre ei, să fiu cucernic ca ei, încrezător ca ei, liniștit ca ei, dar nu pot. Cerc să mă refac sufletește, să pun temelie credinței mele sfășiate și aproape reduse la nimic, dar nu mi-se fatinde de nicăiri ajutorul. Vitrinele pe cari zilnic le cercetez scrutător nu-mi oferă o carte religioasă temeinic scrisă. Puținile predici originale ori traduse sunt prea vagi ca să-mi poată cimenta și adânci spuza de credință ce mi-a mai rămas. Câtă sete am în această direcție, numai unul Dumnezeu știe și eu. Și mă întreb atunci: *De ce nu avem noi Români o serioasă literatură bisericească, care să întindă pârghie de înălțare celor dornici de a afla adevărul?* Întrebarea aceasta e nespuse de desolătoare pentru inima mea. Mult va trebui oare să mai așteptăm acele îmbucurătoare clipe, în cari omul cult dornic de a-și lămuri sentimentele metafizice, să afle izvorul adevărului, talmăcit într-o formă care să poată satisface pretențiunile rafinate ale unuia, care s'a adăpat la tot ce veacul i-a oferit mai subtil și mai serios?

Prăznuim Paștile luminate, Paștile Domnului și Isus Hristos Nazaritanul nu s'a coborât în inimele multor cărturari, cari au sete de adevăr, dar nu și-o pot potoli din lipsă de izvoare.

Aceasta mărturisire a mea e un apel, venit din afară, care solicită, imploară pe cei competenți, să nu-și uite de noi. Sunt un membru al bisericii, o creangă frântă, care așteaptă reînvierea. Sucul reînvierii îl va oferi o serioasă și modernă literatură bisericească, care dacă va întârzia prea mult, va afla inimi pustii, suflete necredincioase, anomalii regretabile în șirul oamenilor cu carte.

Un laic.

Spre lupte confesionale. La congresul preoțimii ortodoxe din Sibiu, asupra căruia ne informăm după raportul oficios din „Telegraful”, s'au petrecut lucruri ce nu pot fi trecute cu vederea. *Reprezentantul guvernului*, inspectorul general dela culte dl Dr. M. Ienciu, a spus, că acțiunea Borziștilor din Făgăraș (cei cu memoriul pentru a ne lua biserică brâncovenească!) va fi sprijinită la minister, și că „mișcarea trebuie să fie continuată pretutindenea unde se poate adevăra răpirea (sic!) unei biserici dela ortodoxi”. Iar *reprezentantul bisericii*, însuș mitropolitul Bălan, a ținut să o spună „tare, cu fereștile deschise, ca să se audă până la cele mai îndepărtate colțuri locuite de un suflet românesc: Nu vom da odihnă oaselor noastre până ce nu vom fi iarăș una, până ce nu va înlăturat răul hărăzit de vitregia vremurilor, și fiii aceleiaș maice bune nu se vor întoarce la sânul ei cald dornic a-i îmbrățișa pe toți”.

Iată două momente de extraordinară importanță, pe cari de astădată le încreștăm

numai, cu observarea, că „ortodoxismul“ nu mai face, se vede, nici o taină din *răsboiul confesional* pe care ni-l declară. Noi vom cerca să ne apărăm, dorim însă să se știe de pe acum, că nu noi pornim acest detestabil răsboiu, în care nu înțelegem ce căuta, în primele siruri de luptă, un reprezentant al guvernului. — Să ia seama, că poate să cadă chiar la întâia ciocnire!

Învățământul religios și oficialitatea. Probabil sub influența atât de păgubitoare a unificării cu tot prețul și pe toate terenele, organele de stat, cari în vechiul regat dispun, se vede, și asupra învățământului religios ortodox, cearcă să exercite aceleași puteri și asupra învățământului nostru religios. Avem la îndemână mai multe date concrete, cari ne silesc să ridicăm un hotărât veto împotriva acestei tendințe, pe care biserica noastră nu poate s'o tolereze. La Reghin directorul regional ia dispoziții formale ca elevii să nu fie conduși la biserică în timp de iarnă; la Blaj chiar crede că are căderea să îndrume în mod pozitiv acest învățământ; iar pentru elevii noștri gr.-catolici din București a putut să se scrie de curând, chiar dela minister, că „nu se poate să nu oblige pe acești elevi să urmeze cursurile de religie cu profesorii liceelor statului din capitală“, ceea ce înseamnă, că elevii noștri sunt siliți să asculte și să învețe cursurile de religie ortodoxă. Or, aceasta este o siluire a conștiinței religioase! Una cu atât mai condamnată cu cât vine mai de sus.

Impotriva acestor încercări de suprimare a dreptului exclusiv al bisericii de-a îndruma acest învățământ, protestăm cu toată energie și dorim să se știe, că în aceasta materie nu este târguială. Chiar și la școlile de stat, organele statului nu au alt amestec în acest învățământ decât acela care privește curat numai partea formală, pedagogică a lui și firește, ca să nu fie făcut împotriva țării, dar restul privește pe respectiva confesiune. Nici un amestec de altă natură nu trebuie și nu poate fi tolerat.

Ori unde s'ar întâmpla altceva, se face abuz de putere. Și rugăm să fim informați asupra acestor abuzuri.

Revistă bisericească.

Zilele acestea a sosit la Blaj scrisoarea Nr. 5513/921, prin care „s. Congregație pentru biserica orientală“ comunică *darul de două milioane lire* făcut de sf. Părinte provinciei noastre bisericești pentru un colegiu român la Roma. — În Nr. proxim sperăm să o putem da textual.

Foaia oficială a diecezei Lugojului publică *textul scrisorii papale* numită „breve“, prin care P. Sfințitul episcop Valeriu a fost distins (pe ziua de 18 Decembrie 1920) cu privilegiul episcopilor asistenți la Tronul Pontifical, și cu titlul de conte roman, dându-se toate prerogativele împreunate cu aceste distincții. Dinstincția s'a făcut la propunerea Card. Marini, secretarul „congregației pentru biserica orientală“ și anume mai cu seamă pentru „marinimositatea de-a fi îngrijit la vreme de parohiile sărace ale diecezei și de-a fi contribuit la sporirea averii comune a eparhiei“.

În biserica noastră din București, care nu poate să mai fie multă vreme singura biserică a numeroșilor noștri credincioși din capitală, a asistat în Joia Mare și în Dumineca Paștilor Esc. Sa Nunțitul papal; dând binecuvântarea arhierască în limba română.

Învierea s'a prăznuit la Lugoj cu o pompă deosebită, așa cum se face într'un oraș unde miliția poate da un cadru deosebit de impunător unei atari serbări. Noi avem acolo episcop și astfel a fost firesc, ca autoritățile să ia parte la învierea oficiată în catedrala unită. Faptul acesta a făcut pe frații ortodoksi să-și cam iasă din fire, căutând să conturbe măreția praznicului, prin fluierături și alte manifestații de ostilitate. — Minunat spectacol de înviere! Decât, nu pe aceasta cale să cimentează temelile ortodoxiei.

După sărbătorile Paștilor va avea loc la Constantinopol *alegerea unui nou patriarh ecumenic.*

Săptămâna politică.

— Imediat după *redeschiderea parlamentului*, camera va lua în discuție mai întâiu reformele financiare și bugetul și apoi reforma agrară. Pe când camera se va ocupa cu reforma agrară, senatul va trece proiectele diui Titulescu.

— Cu ziua de 1 Maiu s'au făcut *schimbări de prefecți*. Astfel prefectul orașului Sibiu (Albert Dörr) și acela al orașului Oradea-mare (Dr. Gh. Popa) au fost desărcinați de acest oficiu, care s'a încredințat prefectilor respectivelor județe. Iar la Maramurăș s'a numit în locul dlui Dr. V. Meșter un nou prefect în persoana dlui Mihail M. Condruș „absolvent al școlii de comerț“(1).

— În 3 Maiu *deputatul Blajului* pâr. Dr. I. Coltor a făcut o *dare de seamă* asupra situației politice interne în fața alegătorilor săi din Blaj. Lumea l'a ascultat cu plăcere, dovadă că ține cu tărie la steagul, în jurul căruia s'a grupat.

— *Valurile politice interne* s'au potolit binișor în cursul sărbătorilor. Singur liberalii mișcă din greu, mai cu seamă peja noi, pentru a-și reface șirele sparte, chiar și cu jertfirea unei întregi serii de ambiții trecute.

— *Sanțiunile împotriva Germaniei* sunt pe cale a se produce. Aliații sunt solidari. Franța a mobilizat contingentul 1919 și dealungul Rinului se observa mari mișcări de trupe. Anglia și America trimit năi de răsboiu în marea nordică. Executarea sanțiunilor va începe abia în 13 Maiu, dacă până atunci Germania nu va accepta fără nici o restricție obligamentele impuse de consiliul superior.

— Se vorbește, că *Grecia*, va ataca, împreună cu Iugo Slavia, Bulgaria pentru a câștiga o învingere, fără de care e în joc întreg prestigiul guvernului elin. Se vede, că față de Turci nu mai are nădejde de învingere, căci e vorba de a face pace cu guvernul lui Mustafa Kemal.

— S'a dovedit, că *bandele bulgare* din Cadrilater n'au fost sprijinite de guvernul dlui Stambulyski. Astfel România poate lua împotriva lor măsuri, cari nu pot fi socotite ca îndreptate împotriva Bulgariei.

— Noul guvern ungar lucrează pentru a se proclama *autonomia Ungariei de Vest*, spre a crea un fapt împlinit, zădărnicipind cedarea ei Austriei, dupăcum prevede tratatul dela Trianon.

Știri mărunte.

Redacțional. Din cauza multelor zile de sărbătoare din ultima săptămână, numărul acesta al „Unirii“ apare, cu totul excepțional, și nu din vina redacției, numai pe două pagini.

Personale. — P. V. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Nicolae Coroiu Ponoranu* de paroh în Feneș (protop. Roșiei), pe pâr. *Aurel Horvath* de paroh în Ciugudiul de sus, iar pe pâr. *Ioan Isip* preot în retragere l-a reactivat ca adm. par. în Ațel.

— V. Ordinariat de Lugoj a numit pe pp. *Dr. Nicolae Brînzeu* și *Dr. George Fireza*

de membrii ai comisiei interdiecezană pentru îndrumarea învățământului religiozii dela școlile secundare. Acelaș V. Ordinariat a numit pe pâr. *Iosif Popa* de paroh în Arad și protopop al Timișoarei, pe pâr. *Petru Muntean* parohul din Tarța de protopop al Ciacovei, pe pâr. *Nicolae Hoza* de paroh în Ciuchiciu, pe pâr. *Ioan Măxer* de paroh în Reșița, iar pe pâr. *Sabin Voin* de adm. par. în Valea-lupului.

— † *Au murit* și se recomandă rugăciunilor Veneratului cler și a credincioșilor următorii preoți: *Nicolae Muntean* parohul din Șibot, eparhia Lugojului (5 April c.); *Ioan Cimonea*, parohul din Surduc—Bicalat, arhidieceză (18 April c.) și *Nicolae Mureșan* preot deficient în Varviz, arhidieceză (24 April c.).

Concurre. — P. V. Ordinariat arhidiecezan publică concurs la postul de *revizor arhidiecezan* cu terminul de 20 Maiu c.

— Cu terminul de 15 Iunie c. V. Ordinariat de Lugoj publică concurs la parohiile *Bocșa-montană* și *Clopotiva*.

Locale. — *Pe ziua de 15 Maiu, Dumineca viitoare, Blajul aranjează o întreagă serie de serbări din cele mai înalțătoare. Se sperază o afluență neobișnuită de intelectuali (profesori și elevi), și mai ales de popor. 3/15 Mai este una din cele mai importante zile ale Blajului românesc și de aceea suntem siguri, că serbările vor fi la înălțime. În numărul viitor vom da programul amănunțit al acestor serbări.*

— O *deputație a societății I. O. V.* sosită la Blaj pentru a invita pe I. Preasfinția Sa mitropolitul la congresul ei dela Cluj, a ținut să vadă și ofelinelul nostru precum și celelalte institute culturale.

— De sf. Paști, dna *Maria Kampf* a colectat, împreună cu alte doamne 40 colaci și 600 ouă roșii pentru orfani. Bucuria acestora este cea mai bună răsplată pentru dragostea arătată de aceste Doamne.

Congresul general al societății pentru ocrotirea orfanilor (I. O. V.) se va ține anul acesta în Cluj în zilele 15—16 Maiu în localul Teatrului național, sub înaltul patronaj al M. S. Regina. Ordinea zilei: 1. Darea de seamă a consiliului central. 2. Dările de seamă a regiunilor Iași, București, Craiova, Chișinău, Cernăuți, Sibiu, Constanța, Timișoara și Cluj. 3. Modificarea statutelor. 4. Stabilirea legăturii cu instituțiile similare străine.

Ministrul Franței d'știne profesori din Cluj pentru meritul câștigat în jurul cimentării legăturilor sufletești dintre cele două țări. Au fost distinși următorii: *Gh. Oprescu* și *M. Ștefănescu* („ofițeri al academiei“), *O. Călugăreanu*, *Dr. I. Hătegan* și *G. Bogdan-Duică* („ofițeri ai instrucției publice“), iar *Sextil Pușcariu* și *V. Dimitriu* („cavaleri ai legiunii de onoare“).

O sută ani dela moartea lui Napoleon Bonaparte s'au împlinit la 5 Maiu c. Franța a aranjat din acest prilej mari serbări naționale.

De prin sate. — *Valeria Ghircoiaș n. Maior* (Cluj) a dăruit 100 lei bisericii noastre din Chimitelnicul de câmpie, drept cupună eternă pentru părinții săi.

— Din *Sâmpetrul de câmpie* ni-se comunică următoarea crimă înfiorătoare: Învățătorul în retragere *Ioan Maxim* și-a ucis nevasta sa proprie, tăindu-i grumazii cu săcurea.

Mancă culturală în părțile Năsăudului. Sub egida Astei profesorii din Năsăud desfășură o intensă activitate culturală pe satele din jurul Năsăudului. Conferențele ținute de profesori, însoțite de cântări și declamări executate de elevii lor, ridică nespuse de mult iubirea de neam și de țară pretutindeni pe unde pot să pătrundă.